

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Tractatvs II. De Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

dem loco, eademque vocatione usque ad separationem à corpore; cum semper eadem ad corpus vnione polleret: similiterque corpus Christi in Eucharistia Sacramento nullum motum localem subiret. Tametsi autem aduersarius admittat consequens, censetque, nec animam, nostram, nec corpus Christi Sacramenta tum fortiori locum fixum, aut vbi immobile, in quibus esse possit varietas, & mutatio motusque localis, sed tantum vbi mobile, quod semper maneat idem, & immune sit ab omni motu locali per se tali: cæterum contrarium videtur omnino verius: cum non minus manifestum videatur, animam nostram, corpusque Christi in Eucharistia Sacramento propriè, ac non tantum per accidens, denominatiue moueri, quam quod propriè sint in loco.

26 His iisdem argumentis conuinci potest contra Thomistas, Angelum non esse in loco per operationem transeuntem in corpore, applicationemve virtutis ad operandum in illo. An enim, si nihil operaretur in corpore, nusquam esset? An non item pro priori naturæ ad operationem in corpore ei esse debet præsens, indistansque? ergo vbicatus: & sic eius vbiatio esse nequit operatio, quam ordine naturæ præcedit. Postremò operatio Angeli in corpore potest exerceri hic, vel alibi, nec magis ad hunc locum, quam ad illum est destinata, affixæ: at vbiatio Angeli non habet præfatam indifferentiam, sed potius fixa est, & immobilis: alioqui quomodo faceret Angelum esse hic, magis quam alibi? sicut si cognitio terminata ad Petrum, verbi gratia, non repræsenteret eum determinatè, nec magis eum, quam quoduis aliud obiectum; profecto haud posset facere, vt ego vi illius Petrum præ aliis obiectis cognoscerem.

27 Plures Angelos in eodem loco posse existere, ac penetrari verius est, & à nobis fusè ostensum manet citato libro sexto huius operis tractatu primo, capite tertio. Non posse autem vnum eundemque Angelum in diuersis etiam inadæquatis inter se non contiguis, sed potius discretis existere multo probabilius: siquidem anima nequit esse in partibus corporis non contiguis, aut aliquas inter se distantes animare, non animatis intermediis: similiter ergo in præsentia, &c. tum etiam, quia vnio Angeli cum hoc vbi, siue loco fixo petit ne Angelus separaretur localiter ab illo, seu ne ponatur ab eo distans: quod enim hæc sit conditio eius vnionis, & cæterarum omnium seruata proportionem, patet ex Concilio Tridentino sessione decimatertia, capite tertio, vbi definit, animam Christi poni sub speciebus panis per concomitantiam, siue propter eius cum corpore Christi vnionem: at, si Angelus existeret in locis discretis, daretur præfata separatio, seu distantia Angeli ab vbi, seu loco intrinseco, ac fixo, cui vnitur: fieret ergo aliquid miraculosè contra naturalem exigentiam vnionis, qua ad tale vnitur vbi, siue locum: repugnet ergo naturaliter existentia Angeli in locis discretis: quippe, quæ sine miraculo nequit contingere, & ex qua sequeretur, vt prædictum est, aliquid contra naturalem exigentiam, ac ius rerum.

Non posse Angelum moueri de loco in locum, quin transeat per medium, inde constat contra non paucos Thomistas, quod iuxta disputata à nobis in Physica, haud possit vllum Agens na-

turale operari indistans, quin operetur in medio: ergo nec poterit locum aliquem in spatio distanti occupare per motum localem, quin vi eiusdem motus spatio intermedio commensuretur. Adde, quod nulla res possit realiter moueri de tempore ad tempus distans, sine eo, quod dureret in tempore intermedio: quod tam certum est, atque quod nequeat aliquid produci, destrui, & iterum reproduci sine miraculo: similiter ergo, &c. Sed rem hanc adeò claram, vt vix egeat probatione, existimo.

De Angelorum vi, & efficacia ad mouenda, alternanda producendaque corpora, corporumque attributa vide Patrem Suarez citata disputatione 35. metaphysic. sectione sexta, ac Martinum Delrio libro secundo disquisitionum magic. aliosque: nec enim nobis vacat his immorari: sicut nec aliis, quæ magis ad Theologum quam Philosophum spectant.

TRACTATUS II.

De Deo.

DE quo pauca quidem differere impræsentiarum animus est: quia id consulti fuerit moderationis, & reuerentiæ; quæ est argumenti maiestas, atque amplitudo: at certe aliqua; quia nec alienum id erit à Philosophia, pro coronamento, nec Theologiae ingratum pro antiludio. Esse ergo Deum, nomenve à mente præstantissimum, à sapientia omniscium, à potestate omnipotens ab vbiquitate immensum, æternum à diuturnitate, à rerum moderatione prouidum, à bonitate optimum, ab amplitudine maximum, quis nisi stultè diffiteri valeat, quis nisi impiè velit?

Quam mirabilis in hanc sententiam, siue inter barbaras, siue inter cultas nationes plerumque conspiratio? quam certa, & veluti iurata consensio? Quorum tot aræ vbique terrarum erectæ, tot hostiæ, tot victimæ casæ? nisi morales esse credant numen aliquod auxiliare, quod adorent, cuiusque vel infensam maiestatem placare studeant, vel effusissimam benignitatem demereri. Detriumphatus est, armisque pulsus feralis hostis: victor illicò studioso conceptas affectu grates habiturus aduoluit assertori, ac vindici suo. Ingruit obducto nubibus cælo, ac vndarum elato fragore pontum exercet insana tempestas: nauta animo ad pietatem composito preces effundit, ac cœlestibus supplicat. Res aduersæ, ac fuscæ animi: quasi quoddam mentis cœlum doloris, curarumque nubibus asperant: excidunt dolenti suspiria Deum identidem repetentia. Contra res serenæ, ac prosperæ feriantis ingenij plagis atcanum diem affundunt: numini illud gratulabunda voluptate ad gaudet. Quæ omnia nonne apertissimè deprædicant? nihil nobis à naturâ ipsâ magis insitum, quam esse Deum, qui cuncta regat, qui pericula pellat, qui bona cunctis impertiat?

Quod si auctoritati, cunctarumque gentium communi

communi persuasioni, obfirmato in impietatem animo reniteris Athee, at saltem concede rationi, concede sensui: atque ex operibus opificem agnosce. Nonne quas corpusculum speciosa moles, spirituum arcana veluti calatura, cœlorum immensa amplitudo, subcœlestium multiformis ornatus, omnia denique, seu quæ mens assequitur, seu quæ sensus attingit, esse præstantissimum aliquod rerum omnium principium innunt? *Quis enim* (ut cum Beato Paulino epistola trigesima octava ad Iouium loquar) *non videt, mundum istum corporeum vi incorporea gubernari, totamque molem, infusâ, atque permixtâ magno vniuersitatis corpori diuini spiritus mente, quâ facta est, agitari ad vitam, temperari ad usum, contineri ad statum, ordinari ad diuturnitatem?*

- 3 Quid hic inquis Athee? quo te vertis? *A seipso*, inquis, *condi potuerit*. Ut est stultitia, ubi semel gliscere cœpit, stultitia ferax? ut Deum difficare, fateris Deum quemque sui, atque ut vnum suberahas numen, plura in orbem inuehis: *Tanquam vlla res* (ut Paulini verba iterum atrexi) *sibi possit esse causa nascendi; ut sit eadem pariter creator, & creatura, id est, opifex & opus, quæ, ut nomine, ita genere, & statu discrepare perspicuum est*. Fac hominem, verbi gratia, à se fieri, sibi que, ut sit, esse auctorem. Extaret quidem, antequam esset, nunquamque non extitisset: quandonam enim, aut à quo, quominus se conderet, inhibitus. Ellet item summè sapiens, sine fine potens, plenissimè bonus, nullique non ornamentis, ac dotibus supra modum præditus: scilicet ipse sibi condendo, atque exornando duntaxat interfuisset, consequenterque indulgentissimus sui sibi omnes doctes largiter affunderet, atque, ut aliquas subduceret, à nemine posset exorari. Quibus, obsecro, si concedantur, quid infansius id igitur, ex quo sequuntur, infanissimum.

- 4 Perge Athee mitiora struere commenta, ac humanius stultescere. *Orbis*, iterum ais, *speltabilis machina casu quodam fortuito prodiit in lucem, ac temerario atomorum concursu, in hoc oculorum illicium, animique lenocinium temerè coaluit*. Itane vero? tot rerum miracula, adeò exquisitam partium concinnitatem, polituram graphicam, ac mirissimam structuram potuisse sine præstantissimæ alicuius mentis operâ, & olim confurgere, & modo persistere? Cultissimam huius mundi molem ex atomorum tamen inconsulto tactu emeruisse? Quæ sub lunæ cauo, quæ supra lunam cernimus, absque ullius opificis arte, quantacumque tamen artis operibus longè præstare? Casum antefereendum esse consilio, atque temeritati plus inesse ponderis, ac momenti, quam rationi, ad ornatum, amplitudinem, maiestatem? Quid stultius, aut brutum magis?

- 5 Sed ecce mecum Athee, telluris molem orbis pendulam medio, ac fusè iacentem in campos, depressam in valles, arreptentem in colles, surrectam in montes, atque in rupes cœlo prope modum minitantes asperatam. Ut illa floribus scitè picta? ut gramine comprè strata? ut operosè fastigiata per cliuios? ut eliquata perspicuè per flumina? ut serpit in palmites, crinitur in arbores, maturefcit in fruges; flauescit in mef-

ses? Quis in hac adeo mirabili tot, tantarumque rerum archestra numen aliquod non agnoscat, agnitumque non veneretur? Quid enim? sine Deo, sine numine porrecta camporum affabre dolari, scitè suffodi vallium deuexa, globosa orbis tornari ex amussim, sublimia collium concinne prominere, edita montium bellè diduci, rupium præcella horride assurgere: crepidinum rupta fastigiari operosè, fontium liquida pererrare leniter, omnia demum graphicè necti, placidè fluere, ac modulatè verti? ô monstrum dictu; ô cecitatem homine indignam.

Pinge obsecro, mentisque, si quâ polles, oculis aspice viridarium quoddam, cui Thessala tempe largiter inuideant, quod vel pomatiis nihil inuideat Alcinoi. Fac aliquandiu cultoris abesse solertiam, artem ferari, ac oriri manum. Illud, post elapsos aliquot subinde dies, denudè instaurato conspectu repere. Quam rerum faciem sædè mutatam repereris? quam omnia alia? quam alia penè nihil? ut squalet quæstus anxîa arte decor? ut operosa sedulitate exculsa concinnitas florum temerè vernantium luxurie siluescit? Hic olim æquabiliter terræ facies porrecta: modo colliculis incuriosè tumentibus sædè confurgit: scilicet cultrix manus abfuerat. Illic florum spectabiles areas è buxo consili erecta sepimenta incluserant: modò cunctarum pristinus ordo confusus, priorque turbata species: nec mirum; arte, ac ratione, quæ colerentur, destituta. Hæc ritè implicari ludebant, haud ita pridem per florum quasi labyrinthos mitissimi implexus: seu in corollas nexilibus se nodis molliter insinuarent, seu leni cliuo genialiter arreperent: seu grata horrent imagine leonis; quæ floribus in iubas scitè rectoris; in nodos scansiles viridesque fractis, ac à fronte speciosè refluus; quæ in corpus circinatim digestis, in pedes incomptius effusus: quæ in oculos intortus suffollis, ac extorsum conuolutis: atqui modo florum nexiles tractus impotens grassandi & cresendi libido omnino confundit, eorumque versicolorem quasi calaturam solerti spectabilem opera ludibundis rumultuatæ erroribus obruit. Nempe casui permessa quæque, non ordine, non formâ constant. Illic modicus amnis leni susutro pellucidas vehēbat aquas, ac per varios anfractus atque mæandros euolutus, vitali aspergine latè viridarium fouebat: modo informes cumuli ex arenâ congesti apertum amni cursum interceptiunt; floresque faciunt, alios languere, inarescere siti alios, illorum virorem interstingui, horum hilaritatem marcescere: aberat nempe hortulani moderatrix ars, atque ingenium.

Ast, Athee, conspicabilis hic orbis, ingens viridarium est: eius concinnitas, ac natiuæ formæ elegantia fontium sunt egelidæ scaturigines, lauigati litorum excursus, hilares riparum oræ, fuscæ speluncarum recessus, fluminum pellucidæ perennitates, impendentium montium virides altitudines, vallium speciosa deuexitas, abstrusæ auri, argentique venæ. Pantæ amanitatis cultor Deus est: illa numine gaudet hortulano: solertia & moderatrix ars ei est prouidentia Dei; omnipotentia sedula manus. Tolle ergo numen; ac proscriptisti concinnitatem

tem orbis : submoue Deum , ac decorem omnem vniuersi liturâ planè luctuosâ delecti , scilicet quam stultè Deum sine decore effinxeris , tam impiè decorem sine Deo : vt enim aut Deus non est , aut decorus est , ita aut decorum nihil in orbe est , aut Deus in eo est , à quo decorem accipiat.

7 Quod si etiamnum edifferenti obniteris Athee , nondumque subcœlestium plagarum miracula numen auribus tuis occurrant , at saltem vacuâ impietatis meditatione cœlum complectere : seu cum terribissimo iubare diurni Soles illud illustrent , irradiantque : seu cum syderibus distinctum , ac luna pererratum segnioris lucis temperat nitor. Vtrum , obsecro , in eo magis miremur , quod citissimo cursu voluatur , an quod modulatissimo ? quod pensili suspensura libretur , an quod saphyrina niteat ? quod amplissimum sit , an quod volui , ac rotari facillimum ? quod forma sit eximia , an quod diuturna ? quod visu toties veluti contrectatum haud tamen inquam fordeat , an quod vsu attritum non obsolescat ? vt ad speciem cœlestes orbes lato nitore rident ? vt ad attractum (nam & tangi à nobis diuinitus possunt) perennatura cristallo rigent ? vt iidem rapi seduli ? vt nescij listi ? Atque , ne quid dicam de ceteris syderibus , vt sol aureus enasci ? vt denascenti roseus ? quam non exerrat ab orbitâ ? quam sub ecliptica æquabilis incedit ? vt modica sui ad anstrum declinatione conceptum hyeme frigus sensum exagitat ? vt ad hyperboreas pari flexu plagas volutus æstatis calorem autumnî tempore diluit , & quatuor anni tempestates scire fecernit , ac ritè moderatur ? Quam affulsissima dies luce tergit ? quam parcissima noctes creat , vmbis ambiguo atrore refuso ? Hæc sine numine , supremaque quadam mente fieri , quis nisi mentis inops credat ? Quid enim ? ad eam eximiam corporum amplitudinem sine conditore eminare ? ad eam ratos motus sine moderatore duci ? ad eam immutabiles cursus summo rectore peragi ? ad eam concinnam structuram , speciosamque symmetriam sine ratione pangi ? ad eam modularè alternas vices sine consilio volui ? ad eam conspicuam oculis pulchritudinem ex atomorum fortuita concursatione prodire ? O commentum incredibile : ô stulticiam , supra quam credi potest , enormem. Si domum ritè cultam ad nitorem , bellè instructam ad vitæ vsum aspicias , illicò recordaberis opificis : si picturam cernas oculis gratissimam , continuò tibi veniet artificis in mentem. Atqui longè præstantiora opera , & siue à politurâ excultiora , siue à structurâ exquisitorum , mente deuoluimus , sensu atrectamus , admiratione prosequimur : quod ergo cuncta consent ratione summâ , operosâ machinatione , molitione sedulâ , oculatissimâ prouidentia , solertia & arte mirabili , quis addubitet ? aut cui fas sit ambigere , quin non casu coaluerint , sed potius conceptissima idea cuiusdam primi principij sint ritè enucleata , scitè disposita , graphicè concinnata , ac meditativissime in lucem edita ?

Hæc propter crediderim Athee , te Deum non tam ignorare , quam negare ; de eo potius non veraciter , quam non verè sentire : impudentioremque esse mendacio , quam errore.

Rectè de te , qui nihil non rectè , Regius Vates Psalm. 13. *Dixit inspiens in corde suo non est Deus* : dixit vtrique , non mentis forsan assensu , sed cordis affectu : Cæterum , vt Cyprianæum illud de vanis idolorum differentiis aduersus te vsurpem : *Hæc est summa delicti , nolle agnoscere quem ignorare non possis.*

At iniques , numen esse sapientiâ summâ , potentia , prouidentia , iustitia , bonitate prædictum : non tamen vnum , sed plura. Cæterum vanissimè hoc posterius ad dies , nec nisi per summam imperitiam , & impietatem.

Quasi vero Polytheismus præstet atheismo , faciliusve possit persuaderi. Alexandrum , cum plures esse inaudiret orbes , fleuisse fama est ; nec defuit , qui non magis commendandum existimaret ob tot exercitus in bello fusos , quam ob lachrymas has in pace profusas. Plures ego cum inaudio esse Deos , rident , an ne lachrymantissim propior ? vter ero Ethnice tibi , Democritus , an Heraclitus ? Magnus ille , cuius meminî nuper , quod è pluribus orbibus ne vnum quidem omnino detriumphasset , in lachrymas fertur effusus. Qui è tot , quæ memoras , numinibus ne vnum quidem satis explicata notitia assequor , nec nisi per speculum , & in ænigmate tueor , lachrymasne , an risum effundam ? Rideo certè delirantem ; errantissimæ simul misertus à lachrymis vix , aut ne vix quidem tempero. Sed enim , quia diuinitatis vnitas lachrymis se defendi vetat , quippe per se manifesta , fortissimisque armata rationibus , nonnullas in medium breuissimè producam , ac per summa veluti capita attingam.

In primis ergo , si plures Dij sunt possibiles , quidni & infiniti ? Concessis possibilibus decem , verbi gratia , cur repugnent viginti , cur centum , cur mille , & sic ultra ? Quod si possunt esse infiniti Dij , impossibile certè est , quin omnes simul actu existant : quippe in entibus necessariis , cuiusmodi esse Deos opus est , si quos esse oportet , perinde est posse esse , ac actu esse alioqui necessitas à contingentia nihil differret. At quis non rideat infinitam Deorum turbam , non tantum possibilem , sed etiam actu existentem ? Nec Cæsar habere priorem , Pompeiuvæ parem patiebantur , vt cecinit ille in bello Pharsalico. Neque terram duos soles , neque Asiam duos reges ferre posse , aiebat Alexander supra memoratus : his spiritibus efferuntur homunculi mortalitatis suæ immemores : hæc animarum impotentia sin minus ferui , seruis saltem natura æquales amant monarchiam , atque in principata consortium indignantur : & Rex Regum , ac Dominus dominantium , qui solus habet immortalitatem , & lucem inhabitat inaccessibleem , quem nullus hominum vidit , sed nec videre potest , diuinitatis tamen suæ , supremaque potestatis non vnum , sed plures , sed infinitos socios admitteret ?

Iam vero plures Deos idem velle , idemque nolle impossibile prorsus est ; cum non vnâ , sed multiplici voluntate gaudeant , diuersaque fortiantur arbitria ; nunquam ex consequenti deesse inter eos poterunt rixæ , odia , iurgia , dissidia. Sic ingeniosissimus Poëtarum de Dijs , quos colebat.

Mulciber

*Mulciber in Troiam, pro Troia stabat Apollo,
Aqua Venus, Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Aeneam, propior Saturnia Turno,
Ille tamen Veneris numine tutus erat.
Sapè ferox cautum petiit Neptunus Vlysssem
Eripuit patrus saepe Minerva suo.*

Sit certè, ut hic Deus pluuiam velit; videret ille serenitatem, vnus optabit mortalibus sanitatem; alius pestem morboſque; huic placebit, ut feruias; illi ut imperes, & populis iura legesque ſancias; alter ab armorum ſtrepitu, bellicque diſcriminibus ad otia te litterarum inuitabit: alter bellatorem cupiet. Nulla ergo pax continuè decertantibus: at quæ felicitas, pace affectuum violata? quæ porro ſine felicitate vera Deitas? Rurſus, qui ſuperatur, votiſque euadit impositus, impotens & imbecillis ſit, neceſſe eſt: non ergo Deus. Qui verò ſuperat, quia tamen potuit ab alio potentiore ſuperari, vanum erit Deitatis nomen, non rerum numen; quippe, cui non magis vinci actu, quam poſſe repugnat.

10 Atque ut dilucidius appareat, quam ſæda ſint, ac vero numine indigna inter Deos iurgia, ſac à Marte, verbi gratia, bellum publicè indictum Ioui: de ſummâ rerum vtrinque decerni, rem iam iam conſtitutum ſpectare. Mox cernere erit, reliquum Deorum vulgus in contraria rapi ſtudia; ſuæ quemque factioni nomen dare, ſuppetias ferre, ac polliceri largiſſimè fidem; cunctos ad arma ruere, & vel ad Iouis aquilas, vel ad Martis vexilla aduolare. Hinc Iupiter tonat, fulgurat, relaque triſulca manu torquet, qualia fertur olim eiacularus, cum regnum cœleſte gigantes affectarent, montesque montibus cælum inuafuri ſuperimponerent. Illinc Mauors frontem galeâ laus enſe cinctus, armifonansque totus, vaſtitates, incendia, cædes minatur: armato ne armis tamen opus: ira ei pro hæſtâ, impetus pro iaculo; pro tubarum, conuulſumque ſonitu clamor. Huic ſeſe adſcribens Neptunus æquora opponit ætheri, fulminibus flumina, ſceptraque tridentem. Adſcribit & ſeſe Hercules, ſi fortè nouo poſſit vulnere noueram fauciare; clauâ terribilis, pelle leonis formidandus, domitiſque, ac detriumphatis totius orbis monſtris ſuperbus. In iſdem partibus eſt & Iupiter Stygius: nec minus immittis, minusve ferus, aut ferreus, quam cum Proſerpinam raperet, Manes auxiliare vocat, Cerberumque tricipitem, atque Eumenidas omnes, palla ſuccinctas ſanguinea, facibus, flammisque armatas, multo angue comantes, multumque virus quaque verſus effundentes; quas circa glomerantur, proh qui comites; luctus, pavor, inſania, noxque ipla, & tenebræ. Nec Marti ſuo deſt inter pericula Venus, quamuis amorum quam armorum peritior: illa Iouis aquilis columnas ſuas opponit, imbellesque cygnos: quippe vultu, blanditiisſque prius dimicatura quam ferro, ac vincere quam pugnare promptior. Aſt ex aduerſo Ioui militat Phæbus, arcu ferox, & quibus quondam ſtrauerat *tumidum Pythona ſagittis*. Cum *Æolo coniuſcati veniunt ad claffica venti*. Venit & Bacchus victor agens currum, quo de auroræ populis quondam triumphauerat: circumſtant Linceſ, Elephanti, Tigrides, Pantheræ, & quarum vel nomina timeas, ferarum agmina. Adeſt quoque Ioui centoculi interfectoſ Argi Mercurius, galeato conſpicuus, & caduceo: *dolus an virtus quis*

in hoſte requirat? inquit ille. Neceſſe fraudes huic pro naturâ eſt, inſidias ſtrucere pro more, ad omnem pugnandi non ferociam; ſed actum ritè parari pro indole. Eo non præſtantior alter bellicas legationes obire: Deorum ſcilicet nuntius eſt: non inducias paciſci: quippe fæderum, induciarumque Deus eſt: non denique, dicendo hoſtes ſectere, ad ſuasque partes trahere; nimirum eloquentiæ præeſt, atque moderatur. Ioui etiam arma operoſè procudit Vulcanus: veterum ſcilicet iniuriarum memor, Martemque, ſi poſſet, iterum in vincla daturus. Ignipotentem Deo operam nauant, & cum eo ſtrenuè ferrum exercent

*vaſto Cyclopes in antro
Brontesque, ſteropesque, & nudus membra
Pyræmon.*

Quæ è cerebro Iouis prodiit armata, Pallas inquam, cui niſi Ioui militaret? An Martis caſtra meretriciæ Deæ temerata ſpurciſ virgo ſequeretur? Galeam ergo, pro genitore pugnatura, & Gorgone honorificam Egida, rabienque parat: curarum etiam, & equos multo gigantum ſanguine, multaque cæde madentes in arenam producit: neſcias, an ſapientior quam fortior, bellicque an pacis artes in ea magis emineant? Ioui denique, ut alia numina prætermittam, auxiliariſ accedit Saturnia Iuno: pro fratre ſcilicet, ac marito certatura: diuitias, quarum Dea eſt, ad tanti belli apparatus liberalis profundit: ad cuius patuones volucrum timidiffimos non pauent hoſtes; at pauent ad munera, & largitiones. Belliffimi certè Dij, ſi ſic credantur bellare. Quid, obſecro, magis abſurdum Diis: quos ars armauit, natura effudit inermes: quos ſexus facit impares, atas inæquales: quos fraternis diſſidere odiis non pudet: quos parentum erga filios, filiorum erga parentes pietas in officio non continet: quos vinci licet: quibus fundi cruorem fas eſt: quorum edi ſtragem non impoſſibile: quos timor opprimat, ſpes erigit, cupiditas frangit, ac ceteri id genus motus perturbant, & hac, illac agitant. Annon attollere criſtas, horreſcere galeâ, parmæ rigefcere obiectu, apertè conſtigere, hominibus magis quam Diis pulchrum eſt? O ſtultam gentilitatem, quæ tales Deos credit, quæ tales adorat.

11 Sed enim, quia ad priſcas de Diis opiniones, ac fabulas ridere quam redire ſatius eſt, cunctas de cætero miſſas facio: & quæro, ſi plures ſunt Dij, an eorum quiuſ, aut nullus ſummè excellat? talisque ſit, quo nil poſſit excogitari maius, aut melius. Si quemuis Deorum, quos Ethnice adſtruis, ſummè excellere dicas, rem dicēs, ipſâ, ut ſic loquar, falſitate falſiorem. Quemadmodum enim excellentiæ argumentum eſt, pares ſibi noſſe pauciſſimos, ita & ſupremæ neminem: perfectiſſimum certè, quibus præditus es, nolle quemquam in communionem adſciſci, ſi poſſit, inuidia eſt: atqui neminem poſſe adſciſci, etiamſi maximè velit, diuinitas planè eſt: diuinitas inquam, res diuidi, ac ſcindi neſcia; quæ vtrique omnibus numeris abſoluta non eſt, ſi in numeros abeat, quæque ob id explicari conſuevit per vnitatem, quia huius ad inſtar, quin numerus ſit, numerorum tamen omnium, rerumque numerabilium amat eſſe principium finiſque. Sin autem nullus inter tot Deos ens ſummè excellens eſt, inter tot certè nullum reperias verum Deum.

Deum, nullum non fictum, atque inanem. Quid enim fictitius, aut fabulosius eius deitate, cui reuerà non conuenit esse summum, Optimum, Maximum. Ea certè est vero numini pro stemmate prerogatiua, pro nobilitate decus, summà enitere perfectione, ornamenta omnia, decoramenta quæque, quorum mens admiratione rapitur, adsciscere sibi concinnando, adscitaque penitus, absumere. Atqui ex pluribus numinibus deficiant vnumquodque necesse est, quæ alteri inferuiunt ornamenta; plurimumque complexio tam longè singulis præstet, quam singula mortalium vilissimo, atque abiectissimo: nullum ergo summa finemque nesciente perfectione erit, sicut ad verum numen oportet:

hæc ergo duo non sustinent quippiam medijs; numen vnum, ac numen nullum; nihilque intererit, an numen de medio tollas, an plura in medium des: vtravis assertionem nullum permiseris: in quam rem scitè Tertullianus libro primo contra Marcionem, ibi: *Deus si non vnus est, non est, quia dignius credimus non esse, quodcumque non fuerit, ut esse debeat.* Quo luculento testimonio finem facio disputandi: vtinam tibi Athei insaniendi; vtinam Polythei desipendi tibi. Atque hactenus vniuersa Philosophia: ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei, Deiparæ Virginis, Ignatii Parentis, ac cœlitum omnium.

INDEX